Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Persoonsgegevens

nota

Ondertekening COP26 brief

Datum
31 oktober 2022

Notanummer
2022-0000267068

Bijlagen
1. Kamerbrief COP26-verklaring
2. Nota's actieve openbaarmaking + bijlages

Aanleiding
Op 21 oktober jl. is in het bewindspersonenoverleg ingestemd met de uitwerking van de COP26-verklaring en verzending van de Kamerbrief met enkele wijzigingen. Bijgevoegd vindt u de aangepaste Kamerbrief.

Beslispunten
- Indien u akkoord bent met de brief, kunt u bijgevoegde brief ondertekenen.
- Graag uw akkoord voor het openbaar maken van bijgevoegde bijlages en de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

02.11.22

Kernpunten
- Ten opzichte van de brief die u eerder ondertekend heeft zijn naar aanleiding van het BWO de volgende zaken gewijzigd:
  - De actieve inzet van Nederland tijdens de COP27 voor het internationaal gelijkwaardige speelveld is prominenter benoemd.
  - Er is een zin toegevoegd over periodieke evaluatie van het COP26-beleid ná de ingangsdatum van 2023.
  - De passage over ekv-steun aan gascentrales is herschreven: "Verder blijft de ekv tot 2030 toegankelijk voor gascentrales ter vervanging van kolencentrales indien dit in het betreffende land waar de investering plaatsvindt tot serieuze emissiereductie leidt in lijn met Europese normen voor duurzaamheid".
- Als u de brief ondertekent, zal deze aan de Kamer worden verstuurd. Dit betekent dat u het voorgenomen nieuwe beleid ook kunt presenteren bij de E3F ministeriële *summit* van 3 november, waar u aan deelneemt.

Toelichting
Communicatie
De Kamerbrief is afgestemd met communicatie, en er wordt momenteel gekeken naar mogelijkheden voor een interview.

Politiek/bestuurlijke context
Met deze brief houdt het kabinet rekening met moties, die door de Kamer zijn ingediend (Klink[1]; Sjoerdsma/Van Ojik[2]; Heinen[3]). Op 22 november 2022 vindt het Commissiedebat ekv plaats, waar de uitwerking van de COP-26 verklaring op de agenda zal staan.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

[1] Motie Klink (Kamerstuk 35 925-XVII-23)
[2] Motie Sjoersma/Van Ojik (Kamerstuk 35570-V-40)
[3] Motie Heinen (Kamerstuk 26 485, nr. 387)

Doc. nr.	Datum	Naam document	Toelichting
1	18-10-2022	Nota - stas FB - BWO Kamerbrief uitwerking COP26-verklaring	Deze nota licht de verschillende aspecten van het beleid n.a.v. ondertekening van de COP26-verklaring toe. Daarnaast vormt deze nota de voorbereiding voor het bewindspersonenoverleg, waarbij het COP26-beleid is besproken.
2	31-10-2022	Bijlage 2 Reikwijdte en Uitzonderingen	Deze bijlage bevat gedetailleerde informatie over de precieze uitwerking van de COP26-verklaring. Hierbij is allereerst de reikwijdte gedefinieerd. Vervolgens zijn voor de verschillende onderdelen van de waardeketen uitsluitingen en uitzonderingen geïdentificeerd. Hierbij is tevens een onderbouwing gegeven, en zijn voorbeelden uit de ekv-portefeuille genoemd.
3	31-10-2022	Bijlage 3 Duiding internationaal speelveld	Deze nota licht de stand van zaken van het internationale speelveld toe. Dit document is opgesteld eind oktober, en bevat een vergelijkende tabel met het beleid van andere landen. De tabel bevat alleen het beleid van landen, die eind oktober beleid hebben gepubliceerd. Tevens gaat dit document in op de duiding van het beleid van de verschillende landen.

Ministerie van Financiën

VRIJ 21/10 09.00- 09.30

dagmap

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen

Persoonsgegevens

nota

BWO Kamerbrief uitwerking COP26-verklaring

Datum
18 oktober 2022

Notanummer
2022-0000258339

Bijlagen
1. Kamerbrief COP26-verklaring
2. Voorstel reikwijdte en uitzonderingen
3. Internationaal speelveld
4. Onderzoek PBL

19.10.22

Akkoord onder voorbehoud positief BWO

Mue

Aanleiding

Op vrijdag 21 oktober vindt het bewindspersonenoverleg (BWO) over de COP26-verklaring plaats. Hieronder treft u een geannoteerde agenda voor het overleg. In de bijlage bij deze nota vindt u de Kamerbrief, die tegelijkertijd wordt voorgelegd aan de overige betrokken bewindspersonen.

Beslispunten

- Uw akkoord met de Kamerbrief over de uitwerking van de COP26-verklaring.
- Mits het BWO niet tot veranderingen in de brief leidt, graag uw ondertekening van de Kamerbrief.
- Graag uw akkoord voor het openbaar maken van bijgevoegde bijlages en de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's.

Kernpunten

- Tijdens het vorige BWO op 17 juni 2022 is afgesproken om eerst meer duidelijkheid te krijgen over het beleid van andere landen, ten behoeve van een gelijk internationaal speelveld, en om beleid in het najaar te presenteren (vóór COP27). Inmiddels hebben verschillende landen nieuw beleid gepresenteerd.
- Als agenda voor het BWO op 21 oktober wordt voorgesteld om de volgende punten te bespreken: (1) update internationale speelveld, (2) case-by-case uitzondering en (3) eventuele overige discussiepunten.
- Implementatie van de COP26-verklaring betekent stopzetting van ekv-steun aan fossiele projecten behoudens uitzonderingen die passen in het 1,5graden scenario. De Kamerbrief zet uiteen wat het voorgenomen nieuwe beleid is ten aanzien van reikwijdte, uitzonderingen, het *level playing field,* flankerend beleid en een transitietermijn.
- Het voorgenomen beleid is op hoofdlijnen in lijn met het beleid van andere landen die nieuwe beleid hebben vastgesteld (FR, BE, UK, SE, DK, FI). Het biedt ruimte voor uitzonderingen die relevant zijn voor de Nederlandse exportsector en een zorgvuldige transitietermijn.
- Het beleid is tot stand gekomen met input van verschillende stakeholders (bedrijven en ngo's), onder meer via de openbare consultatie en stakeholdersbijeenkomsten (waaronder de Rijkscommissie van 18 oktober 2022). Het bedrijfsleven wijst vooral op het ongelijke speelveld en de leveringszekerheid (pleiten voor uitzondering voor gas), terwijl ngo's o.a. pleiten voor beperking van uitzonderingen en kritiek hebben op de voorgestelde transitietermijn.
- Tot slot, op 15 november organiseert de UK op COP27 een bijeenkomst over deze verklaring (omgedoopt tot de Clean Energie Transition Partnership)

waarvoor u bent uitgenodigd een bijdrage te leveren. U bent niet aanwezig op de COP27. Wij kijken naar alternatieve vertegenwoordiging (bijv. mEK).

Bewindspersonenoverleg

Tijdstip	• Het BWO vindt **via Webex** plaats op vrijdag 21 oktober van 09.00 – 09.30. • U zit het overleg voor.
Aanwezigen	• Naast u zijn de volgende bewindspersonen aanwezig: de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de minister voor Klimaat en Energie, de minister van Economische Zaken. De minister van Infrastructuur & Waterstaat neemt waarschijnlijk deel vanaf 09.15uur. • Ambtelijk is er naast de begeleiding van de bovenstaande bewindspersonen, deelname vanuit Algemene Zaken. • U wordt ambtelijk vergezeld door Persoonsgegevens
Agenda	Het doel van dit gesprek is om het beleid van de Kamerbrief vast te stellen. De agenda bestaat uit de volgende onderwerpen: 1. Update van het level playing field 2. Uitzonderingen case-by-case 3. Overige discussiepunten

Geannoteerde Agenda voor het BWO

Opening

- Vorig jaar heeft het kabinet de COP-26 verklaring ondertekend en aangegeven voor eind 2022 met een zorgvuldige uitwerking te komen.
- U kunt refereren aan het BWO van 17 juni 2022. Hierin werd besloten dat er onvoldoende bekend was over de wijze, waarop andere landen de verklaring invullen. Het besluit is toen uitgesteld tot het najaar, met als streven om vóór COP26 meer uitgewerkt beleid naar de kamer te sturen.
- Ondertussen is er meer duidelijkheid ontstaan en ligt de concrete uitwerking en Kamerbrief voor.

Agendapunt 1: Update Level playing Field

- U kunt een update geven over het level playing field. Sinds het vorige BWO zijn er drie landen die nieuw beleid hebben gepresenteerd: Frankrijk, België en Finland. Er lijkt sprake te zijn van een soortgelijke interpretatie op met name de reikwijdte van de COP26-verklaring. Qua uitzonderingen zijn er landspecifieke verschillen, maar er wordt over het algemeen wel naar dezelfde wetenschappelijke onderbouwing gekeken (IEA, IPCC rapporten). In de bijlage vindt u een uitgebreid overzicht van beleid in andere landen dat ook met de andere departementen is gedeeld.
- Er is uitgebreid met landen gesproken, via de ambtelijke lijn en via ambassades. Met België zijn door u en de minister voor BHOS op politiek niveau gesprekken gevoerd. Hieruit blijkt dat ook België behoefte heeft aan afstemming en tevens benieuwd is naar onze uitwerking.
- U kunt aangeven dat de inspanningen om tot een soortgelijke interpretatie te komen onverminderd worden voortgezet. Onder andere via E3F en de COP26 coalitie, maar ook via andere gremia zoals de EU en de OESO.
- Tegelijkertijd hebben een aantal grote landen (Duitsland, Italië, Spanje) nog geen nieuw beleid gepresenteerd. U kunt aangeven dat in de Kamerbrief daarom gesproken wordt over voorgenomen beleid, dat indien nodig nog aangepast kan worden voor het op 1 januari 2013 definitief wordt.

Agendapunt 2: Uitzondering case-by-case

- Er is voor gekozen om een concreet kader uit te werken om zo veel mogelijk duidelijkheid vooraf te bieden aan de exporteur. Zie bijlage 2. Deze bijlage zal ook op de website van ADSB worden gepubliceerd.

- Echter, het kan altijd zo zijn dat bepaalde projecten wel onder het 1,5 graden scenario vallen, die in het kader niet concreet voorzien waren. In de brief is daarom opgenomen dat in dergelijke uitzonderlijke gevallen de casus beoordeeld wordt aan de hand van het kader en het 1,5 graden scenario. Meerdere landen bieden de mogelijk voor een case-by-case benadering (België, Finland, Zweden). Dus dit is ook relevant voor het level-playing field.
- MinKE zal mogelijk aangeven dat dit niet tot extra uitzonderingen moet leiden. U kunt aangeven dat reeds in de COP26 verklaring een uitzonderingsgrond is opgenomen voor projecten die passen in het 1,5 graden scenario .

Agendapunt 3: Overige discussiepunten

- Mogelijk dat er vanuit MinKE vragen gesteld gaan worden over de aansluiting bij taxonomie en het voorgestelde transitietermijn van 1 jaar. Wij adviseren u tevens om stil te staan bij leveringszekerheid.
- Taxonomie
  - In het voorstel zit een uitzondering voor activiteiten die vallen onder de EU-taxonomie voor duurzame investeringen. Voor fossiele transacties is de strikt gedefinieerde uitzondering voor gascentrales in de EU taxonomie van belang.
  - De landen die al beleid hebben gepubliceerd maken veelal uitzonderingen voor gascentrales onder bepaalde omstandigheden.
  - Ten aanzien van de relevantie voor een gelijkwaardig speelveld kunt u aangeven dat nieuwe gascentrales van oudsher niet in de portfolio van de ekv voorkomen.
  - Overigens stond dit ook al in de eerdere versie van brief die besproken is tijdens het BWO van 17 juni 2022, en ook aan bod is gekomen in het HLG-traject.
- Transitietermijn
  - Ten behoeve van een zorgvuldige implementatie wordt voorgesteld een transitietermijn te hanteren waarbij aanvragen voor ekv tot eind 2022 ingediend kunnen worden bij de uitvoerder. Deze aanvragen dienen uiterlijk 31 december 2023 een polis te zijn. Op deze manier krijgen exporteurs de mogelijkheid om ook voor reeds gestarte activiteiten voor een gelimiteerde periode een polis te ontvangen. Ook voor de uitvoerder is het op deze manier uitvoerbaar, en kunnen zij richting exporteurs duidelijkheid bieden.
  - Indien er geen transitietermijn komt (en alleen dit jaar nog polis kunnen worden verstrekt) dan zou dit grote gevolgen hebben voor reeds gedane aanvragen en verstrekte dekkingstoezegging. Die mogelijk niet binnen 2 maanden nog omgezet kunnen worden in een polis. In de pijplijn zitten momenteel een aantal fossiele projecten, waarop al een dekkingstoezegging is afgegeven. Tevens zijn er circa tien nieuwe aanvragen op fossiele projecten. Er zijn door exporteurs reeds activiteiten uitgevoerd op basis hiervan.
  - Van de landen die al beleid gepubliceerd hebben is alleen van België bekend dat zij een overgangsperiode hanteren. Deze wijkt iets af van ons voorstel, namelijk voor eind 2022 moet de aanvraag een dekkingstoezegging zijn, die tot uiterlijk half 2024 nog polis kan worden. Het is onbekend of landen die nog moeten publiceren een overgangstermijn zullen voorstellen.
  - De ngo's hebben kritiek op voorgestelde transitietermijn, omdat zij vinden dat hiermee te veel ruimte wordt geboden aan fossiele transacties ná 1 januari 2023, terwijl dat volgens hen niet conform de COP26 verklaring is (in consultatie aangegeven).
- Leveringszekerheid
  - Ten aanzien van leveringszekerheid is in de brief een uitzondering opgenomen in het kader van REPowerEU. De precieze invulling van deze

Europese strategie krijgt nog vorm. U kunt aan minKE vragen tot wanneer hij extra investeringen in gasinfrastructuur verantwoord vindt in verband met de leveringszekerheid?

Toelichting

Level Playing Field

- Naast het VK, Denemarken en Zweden hebben de afgelopen maanden België, Frankrijk en Finland beleid gepubliceerd. Er lijkt sprake te zijn van een soortgelijke interpretatie van met name de reikwijdte van de COP26-verklaring. Qua uitzonderingen zijn er land specifieke verschillen, maar er wordt over het algemeen wel naar dezelfde wetenschappelijke onderbouwing gekeken (IEA, IPCC rapporten).
- Tegelijkertijd is het beleid van andere landen nog niet bekend waaronder Duitsland en Italië. We weten dat in deze landen de discussie over leveringszekerheid het (politieke) debat domineert.
- Daarom is in de Kamerbrief opgenomen dat het gaat om voorgenomen beleid. Het uiteindelijke beleid kan nog aangepast worden aan ontwikkelingen in andere landen.
- Op 3 november vindt er een ministeriële top plaats tijdens de zogenaamde Export Finance for Future (E3F) Summit onder leiding van de Duitse minister Habeck. Hier wordt onder andere de uitvoering van de COP26 verklaring besproken en kunt u inbrengen dat een gelijksoortige interpretatie van belang is.
- Op COP27 vindt onder leiding van het VK (voorzitter COP26) een evenement plaats over de COP-26 verklaring die dan tot de Clean Energy Transition Patnership (CETP) omgedoopt zal worden. Nederland is uitgenodigd om een toelichting te geven over de Nederlandse uitwerking. Mogelijkerwijs treden daar nog een aantal landen toe.
  - Eerder heeft vanuit Nederland een outreach naar Noorwegen plaatsgevonden, maar hun deelname aan de coalitie is onzeker.
  - Toetreding van Japan, Zuid-Korea en Turkije lijkt momenteel niet realistisch.

Reikwijdte en uitzonderingen

- Bijlage 2 bevat het gedetailleerde voorstel inclusief onderbouwing over het stopzetten van ekv-steun aan fossiele projecten. Hieronder vindt u een korte samenvatting van de voorgestelde beleidslijn. Er zijn gesprekken gevoerd met ngo's en bedrijven over onderstaande beleidslijn.
  - Steun aan nieuwe olie- en gasprojecten (exploratie, winning, transport, verwerking, op- en overslag, distributie en elektriciteitsopwekking d.m.v. fossiele brandstoffen) is niet langer mogelijk, behalve in uitzonderlijke gevallen die in lijn zijn met het 1,5 graden opwarmingsscenario
  - In de regel zal steun aan nieuwe olie- en gasvelden niet meer mogelijk zijn, terwijl investeringen in bestaande fossiele infrastructuur die de milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid verbetert en waarbij de economische levensduur niet wordt verlengd, mogelijk blijven.
  - Voertuigen met enkel als doel om nieuwe fossiele infrastructuur aan te leggen (e.g. schepen die oliepijpleidingen aanleggen) en zogenaamde *single purpose* havens worden niet langer gesteund.
  - Het voorgenomen beleid maakt geen onderscheid tussen olie en gas.
  - Binnen het 1,5 graden scenario zijn uitzonderingen voorzien voor bestaande infrastructuur en ondersteunende diensten. Tevens biedt het beleid ruimte voor *multipurpose* havens en groene schepen die fossiele brandstoffen vervoeren.

- Tevens is in het nieuwe beleid een uitzondering opgenomen voor uitzonderingen op case-by-case basis en leveringszekerheid. Hieronder wordt daar verder op ingegaan.

Uitzonderingen op case-by-case basis

- Een aanvullende optie die met u is besproken is om een mogelijkheid op te nemen om case-by-case projecten te beoordelen die voldoen aan 1,5 graden scenario. Hiermee wordt ruimte gehouden voor projecten die in lijn met het 1,5 graden scenario zijn, maar die in de uitwerking niet voorzien zijn. Dit sluit ook aan bij de aanpak die ook Zweden, België en Finland hanteren.
- In de brief is nu opgenomen: "In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk voor de exporteur om te onderbouwen een transactie onder het 1,5°C scenario valt." Dit houdt in dat:
  - In de uitvoering sprake kan zijn van projecten onder het 1,5°C scenario, die van tevoren niet waren voorzien. Denk hierbij aan nieuwe innovatieve technologieën.
  - De exporteur kan op deze manier beargumenteren dat de transactie onder het 1,5°C scenario valt. Mits dit het geval is, dan zijn de transacties nog steeds in lijn met de COP26-verklaring.
  - Hiermee wordt aangesloten bij de aanpak van onder andere België.
  - Indien de uitvoerder in samenspraak met de ministeries niet tot beoordeling kan komen, kan extern advies worden ingehuurd.

Leveringszekerheid

- Bedrijven hebben veelvuldig gewezen op het belang van leveringszekerheid naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne. Zij pleiten voor een uitzondering voor gas vanwege de leveringszekerheid, betaalbaarheid en ontwikkelingen in ontwikkelingslanden. Vanuit ngo's wordt gepleit om hierin zeer terughoudend te zijn.
- In de brief is een tijdelijke en beperkte uitzondering opgenomen voor leveringszekerheid. Hoewel landen die reeds beleid vastgesteld hebben een dergelijke uitzondering niet hebben opgenomen, achten wij dit van belang gezien de ontwikkelingen sinds de Rusland/Oekraïne crisis.
- Om het in te kaderen stellen wij voor aan te sluiten bij het beleidskader van REPower EU. Het doel van het REPowerEU plan is de afhankelijkheid van Russische fossiele energiebronnen zo snel mogelijk af te bouwen door de transitie naar schone energie te versnellen.
- Projecten in lijn met REPowerEU komen in aanmerking voor ekv-dekking voor zover daar behoefte aan is.
- REPowerEU biedt tijdelijk enige ruimte voor prioritaire projecten voor EU leveringszekerheid, maar geen rechtvaardiging voor een algemene uitzonderingspositie voor aardgas.
- Daarnaast biedt het voorstel ruimte voor gascentrales onder de voorwaarden van de EU taxonomie.

Flankerend beleid

In de verschillende gesprekken met stakeholders is een inventarisatie gemaakt van bestaande en mogelijk aanvullende beleidsmaatregelen om bedrijven te helpen bij de groene energietransitie.

Uitbreiding ekv-instrumentarium

- Voor de maatregelen geldt dat er geen budgettaire consequenties voorzien zijn, omdat er uitgegaan wordt van kostendekkendheid van de ekv.
- Op het terrein van de exportkredietverzekering zijn er drie voorstellen als onderdeel van het pakket flankerend beleid die snel geïmplementeerd kunnen worden: 1) verbreden definitie exporteur, 2) proactief opzetten kredietlijnen

voor Nederlandse groene producten en 3) flexibilisering CIRR[1] instrumentarium voor directe exportfinanciering.

- De eerste maatregel is de verbreding van de definitie van exporteur. Met deze wijziging wordt het mogelijk voor buitenlandse hoofdcontractanten om ekv-gedekte financiering te verkrijgen op een project, mits Nederlandse exporteurs als toeleveranciers betrokken worden.
- De tweede wijziging betreft een flexibilisering van het *CIRR (Commercial interest Rate Reference)* loket, waarmee de trekkingsperiode van de onderliggende lening door de afnemer flexibel wordt gemaakt
- Een derde wijziging is het proactief opzetten van kredietlijnen voor buitenlandse afnemers van Nederlandse producten. Hiermee kunnen afnemers een ekv-gedekte kredietlijn verkrijgen voor de aanschaf van goederen en diensten in Nederland.
- Andere maatregelen die besproken zijn met het bedrijfsleven vergen nader uitzoekwerk en zijn deels afhankelijk van aanpassingen van internationale kaders (OESO Arrangement).

Overige beleidsmaatregelen

- Ook binnen de overige departementen is gezocht naar beleidsmaatregelen ter ondersteuning van het bedrijfsleven in de groene energietransitie. In de kabinetsbrief van 28 september jl. heeft het kabinet bijvoorbeeld al verschillende maatregelen voor de vergroening van het handelsinstrumentarium aangekondigd.
- Zo wordt de OS-infrastructuurprogramma's (DRIVE en Develop to Build) een streefcijfer gehanteerd van ca. 70% van de projecten uit te laten voeren door Nederlandse bedrijven. Er wordt tevens actief gezocht naar projectkansen in markten die voor Nederlandse bedrijven relevant zijn.

Consultatie/input stakeholders

- Deze zomer is het voorgenomen beleid op hoofdlijnen geconsulteerd door ADSB. Er zijn in totaal 60 responses ontvangen. Hiervan waren 5 grootbedrijf, 8 MKB, 2 overheidsinstellingen, 38 maatschappelijke organisaties, 2 brancheorganisaties, 5 financiële instellingen.
- Een deel van het grootbedrijf en brancheorganisaties pleit voor een uitzondering van gas buiten de reikwijdte. Het voorgenomen beleid maakt geen onderscheid tussen olie en gas. We zien geen mogelijkheid om hieraan te voldoen binnen de kaders van de COP26-verklaring. Verder zou Nederland het eerste land zijn dat hiermee significant afwijkt van de COP26-verklaring.
- Sommige instellingen wijzen op de EU taxonomie. Hiervoor is in het voorgenomen beleid een uitzondering voor gascentrales (in lijn met de voorwaarden van de EU-taxonomie) opgenomen. Overige 'groene' activiteiten kunnen sowieso worden verzekerd.
- Maatschappelijke organisaties vragen juist om aanscherping van de voorgestelde reikwijdte. Daarnaast wijzen ze vooral op een schone en rechtvaardige energietransitie. Verder uiten ze kritiek op de voorgestelde transitieperiode.
- Enkele grootbedrijven pleiten voor uitzonderingen bij fossiele investeringen mits deze leiden tot een verbetering van milieuprestaties. In het voorstel is ruimte voor investeringen in bestaande infrastructuur mits dit milieuverbetering oplevert en niet de economische levensduur verlengt.
- Een deel van de bedrijven is positief over de vergroening van de ekv-maatregelen. Andere bedrijven vragen om een lagere premie en langere looptijden. Lagere premies en langere looptijden zijn afhankelijk van de

[1] CIRR (Commercial Interest Reference Rate) is een minimale vaste rente die in OESO verband is afgesproken voor een door een overheid gesteunde exportfinanciering. Na goedkeuring door de Staat wordt de CIRR-financiering door BNG Bank en NWG Bank gezamenlijk verstrekt via het CIRR-loket.

zogenaamde OESO *arrangement*. Momenteel lopen er internationale onderhandelingen om de voorwaarden voor groene projecten te versoepelen.
- Daarnaast is op verschillende andere momenten contact geweest met stakeholders, inclusief gezamenlijke stakeholderbijeenkomst met bewindspersonen, bedrijven als ngo's. Daaruit komt eenzelfde beeld naar voren als uit de consultatie.

Impact
- Aan het PBL is gevraagd welke effecten stopzetting van de ekv voor fossiele projecten op de werkgelegenheid hebben. De berekeningen van het PBL wijzen niet op substantiële macro werkgelegenheidseffecten van de ekv-steun aan fossiele projecten.
- Het stopzetten van ekv-steun aan fossiele projecten kan volgens het PBL echter wel negatieve gevolgen hebben voor specifieke ekv-gebruikers en (mkb-) toeleveranciers in de fossiele sector.
- Op basis van de ekv-portefeuille ultimo 2020 valt ongeveer 19,2% (volume) van de portefeuille binnen de voorgestelde reikwijdte van de COP26-verklaring.

Communicatie
De Kamerbrief is afgestemd met communicatie, en er wordt momenteel gekeken naar mogelijkheden voor een interview. Verder wordt er gewerkt aan een persbericht ondersteund met socials en mogelijk een visual.

Politiek/bestuurlijke context
Met de Kamerbrief worden verschillende moties afgehandeld. Deze zijn benoemd in de brief. Op 16 november 2022 heeft de kamer een CD EKV ingepland, waar de brief waarschijnlijk aan de orde zal komen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

UITWERKING COP26-VERKLARING

0. Inleiding

Op 8 november 2021 is door Nederland de COP26-verklaring ondertekend. Hiermee heeft Nederland zich gecommitteerd aan de beëindiging van nieuwe directe[1] internationale overheidssteun aan de unabated[2] fossiele energiesector en het stimuleren van de energietransitie van fossiele naar duurzame energie, waarbij we publieke steun inzetten om de bijdrage van de private sector te vergroten. Naar aanleiding daarvan is in de Kamerbrief van 8 november 2021 een eerste duiding van de reikwijdte van de COP26-verklaring gegeven. Hieronder volgt de meer gedetailleerde uitwerking.

De indeling van dit document is als volgt:

1. Reikwijdte: welke activiteiten vallen onder de fossiele energiesector (o.b.v. de COP26-verklaring)
2. Uitzonderingen

1. Reikwijdte

Het Parijsakkoord richt zich o.a. op de reductie van broeikasgasemissies door het gebruik van fossiele brandstoffen. De COP-26 verklaring richt zich op de keten, winning en productie van fossiele brandstoffen door de fossiele energiesector.

De volgende activiteiten uit de fossiele waardeketen vallen binnen de fossiele energiesector[3]:

- Exploratie, winning en transport van fossiele brandstoffen
- Verwerking van fossiele brandstoffen
- Op- en overslag & distributie van fossiele brandstoffen
- Elektriciteitsopwekking middels fossiele brandstoffen

Verkoop en gebruik van fossiele brandstoffen in gebouwde omgeving, transport (voer- en vaartuigen[4]), landbouw en industrie valt hiermee buiten de definitie van de fossiele energiesector. Deze sectoren zullen klimaattransities doormaken, als weergegeven in Nationally Determined Contributions (NDC) en Long Term Strategies (LTS) van alle landen die aangesloten zijn bij het klimaatakkoord.

Ook buiten scope vallen activiteiten in de ketens waar fossiele grondstoffen (feedstock) uitsluitend worden ingezet in industriële toepassingen (zoals staal en plastics). Veelal bestaan daar op dit moment nog geen betaalbare duurzame alternatieven op schaal. Tevens valt herbestemming en ontmanteling van bestaande fossiele infrastructuur buiten de scope van de verklaring.

<u>Onderbouwing</u>

De COP-26 verklaring vraagt om beëindiging van nieuwe directe internationale overheidssteun aan de unabated fossiele energiesector en om het stimuleren van de energietransitie van fossiele naar duurzame energie.

Het beëindigen van overheidssteun richt zich op de fossiele energiesector, bestaande uit investeringen in infrastructuur voor de winning, verwerking en transport van steenkolen, olie & gas, alsmede fossiel gerelateerde elektriciteitsopwekking. Deze onderdelen vallen binnen de scope, omdat:

- Er nu al sprake is van overcapaciteit in het aanbod van fossiele brandstoffen t.o.v. het 1,5°C pad.

[1] Indirecte steun betreft steun via multilaterale financiële instellingen waarin de door deze verklaring ingegeven Nederlandse positie mogelijk niet leidt tot blokkeren van besluitvorming over financiering.
[2] Abated betreft elektriciteitscentrales waar de broeikasgasemissies worden afgevangen en opgeslagen (CCS).
[3] Kolen zijn reeds uitgesloten
[4] Mits niet ingezet de fossiele energiesector.

- Energie-infrastructuur met lange levensduur (20 tot 100 jaar) dient te passen in het pad naar net-zero CO_2 in 2050, volgens de meest recente wetenschappelijke inzichten.
- De gezaghebbende internationale energieagentschappen aangeven dat investeringen urgent dienen te verschuiven van fossiel naar technologie en energie-infrastructuur om voldoende hernieuwbare energie te kunnen verwezenlijken.
- Investeringen in fossiele energie infrastructuur leiden tot een lock-in effect.

2. Uitzonderingen in lijn met 1,5°C

Het uitgangspunt voor het beleid is 'nee, tenzij' in lijn met 1,5°C.

- De COP-26 verklaring biedt beperkt ruimte voor uitzonderingen mits deze in lijn zijn met 1,5°C opwarming en de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs. Nederland zou deze ruimte, waar nodig en gerechtvaardigd, op uitzonderlijke basis kunnen benutten voor olie en gas. Steenkolenketen en onconventionele winning (schalie) zijn reeds uitgesloten van de ekv.
- Het beleid kan periodiek bijgesteld worden op basis van de laatste ontwikkelingen.
- Tabel 1 geeft een overzicht van voorgestelde uitsluitingen en uitzonderingen.

Tabel 1 Overzicht voorgestelde uitsluitingen en uitzonderingen

Uitsluitingen	Uitzonderingen in lijn met 1,5 graad scenario
Exploratie, winning en transport Geen steun voor fossiele infrastructuur ten behoeve van: • Exploratie & winning van olie & gas • Transport via pijpleidingen	Uitzondering mogelijk voor toeleveranciers van ondersteunende diensten of kapitaalgoederen voor bestaande fossiele infrastructuur mits: • er sprake is van verbetering van de milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid, waarbij de economische levensduur niet wordt verlengd *Noot: herbestemming en ontmanteling van fossiele infrastructuur blijft mogelijk*
Onderbouwing • Binnen de huidige transitiepaden[5] is mondiaal geen ruimte voor de groei van winning van kolen, olie en gas. • Bestaande capaciteit voor de winning is voldoende om te voorzien in de vraag in het 1,5 °C scenario. Nieuwe fossiele infrastructuur voor de exploratie en winning van olie & gas wordt derhalve niet meer noodzakelijk geacht. • Voor dergelijke investeringen o.b.v. fossiele energie een hoog financieel risico dreigt als 'stranded asset'. Het is voor de overheid niet mogelijk onderscheid te maken welke nieuwe winning zal leiden tot gestrande activa. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • EPC contracten voor offshore infrastructuur, o.a. ten behoeve van boorplatformen en pijpleidingen. • Floating Production Storage Offloading (FPSOs) units. • Boorinstallaties, Mooring systems.	**Onderbouwing** • De bestaande productie van olie en gas zal, om in lijn te zijn met de 1,5°C paden, geleidelijk moeten worden afgebouwd. • Investeringen in bestaande fossiele infrastructuur blijven in deze periode deels nog nodig. • Er is milieuwinst te behalen bij verbeterde milieuprestatie van bestaande infrastructuur (bijv. tegengaan methaan lekkages). Bestaande fossiele infrastructuur kan een rol spelen in toekomstige ketens voor hernieuwbare energie. • Bestaande infrastructuur dient veilig en goed onderhouden te blijven tot aan herbestemming of ontmanteling. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Brandblussystemen voor bestaande FPSO unit.
Verwerking, op- en overslag & distributie Geen steun voor de fossiele infrastructuur ten behoeve van • Verwerking van olie & gas (olieraffinaderijen & LNG-productie) • Op- en overslag & distributie van olieproducten en gas (terminals, pijpleidingen)	Uitzondering mogelijk voor toeleveranciers van ondersteunende diensten of kapitaalgoederen voor bestaande infrastructuur mits: • er sprake is van verbetering van de milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid (bijv. voorkomen olielekken, methaanlekkages), waarbij de economische levensduur niet wordt

[5] IEA-rapport Net Zero by 2050, https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050 , IPCC AR6 WG3 rapport april 2022 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/

	verlengd
Onderbouwing • Bestaande capaciteit voor de verwerking van ruwe olie door raffinaderijen en gas (zoals LNG proces installatie) is voldoende om te voorzien in de vraag in het 1,5 °C scenario. Overcapaciteit voor olieraffinaderijen wordt verwacht. • Nieuwe fossiele infrastructuur voor de verwerking van olie & gas wordt derhalve niet meer noodzakelijk geacht. • Voor dergelijke investeringen o.b.v. fossiele energie een hoog financieel risico dreigt als 'stranded asset'. Het is voor de overheid niet mogelijk onderscheid te maken welke nieuwe winning zal leiden tot gestrande activa. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • EPC contracten voor de verwerking van olie en gas, o.a. ten behoeve van de aanleg of uitbreiding van olieraffinaderijen, LNG-verwerkingsinstallaties, terminals en pijpleidingen.	**Onderbouwing** • Diversificatie van bestaande olieraffinaderijen wordt verwacht. Investeringen in bestaande fossiele infrastructuur blijven hierdoor nodig. Bestaande infrastructuur dient veilig en goed onderhouden te blijven tot aan herbestemming of ontmanteling. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Afsluiters & kleppen voor onderhoud olieraffinaderijen • Waterzuiveringen en monsternamesystemen voor olieraffinaderijen • Vacuümtrucks voor olieraffinaderijen • Installatie flaring reductie raffinaderij • Oliestofzuiger in haven voor oliemaatschappij
Elektriciteitsopwekking Geen steun voor elektriciteitsproductie middels olie en gas	Uitzondering mogelijk voor toeleveranciers van ondersteunende diensten of kapitaalgoederen voor bestaande energiecentrales mits • er sprake is van verbetering van de milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid, waarbij de economische levensduur niet wordt verlengd. Uitzondering mogelijk voor elektriciteitsproductie, back-up vermogen en kook-energie in de lage inkomenslanden mits: • er sprake is van een significante bijdrage aan het oplossen van acuut energietekort of gebrek aan energietoegang in lage inkomenslanden met extreme energiearmoede. • er sprake is van een significante bijdrage aan een energietransitie-pad richting klimaatneutraal. • er is geen haalbaar duurzaam alternatief en het betreffende land investeert in hernieuwbare energie. *Noot: Verder blijft de ekv tot 2030 toegankelijk voor gascentrales ter vervanging van kolencentrales indien dit tot serieuze emissiereductie leidt in lijn met Europese normen voor duurzaamheid.* *Noot: olie en gas elektriciteitscentrales uitgerust met Carbon Capture and Storage (CCS), Utilisation (CCU) blijven mogelijk*
Onderbouwing • In de transitiepaden dient elektriciteitsproductie mondiaal al in 2040 CO_2 neutraal te zijn. • Energiebehoefte westerse landen neemt af door bezuinigingen/efficiëntie. • Energiebehoefte opkomende marken neemt toe door economische ontwikkeling. • Hernieuwbare energie is nagenoeg overal een kosteneffectieve oplossing. De grote meerderheid van nieuwe elektriciteitsproductie mondiaal betreft al zon en wind (90%). • Lock-in investeringen olie/gas infrastructuur.	**Onderbouwing** • In lage inkomenslanden met een zwak elektriciteitsnet, en in decentrale elektriciteitssystemen, bieden gascentrales en dieselaggregaten vaak nog de benodigde back-up om variabele hernieuwbare energie te kunnen integreren. • Mondiaal vindt op grote schaal innovatie in elektriciteitsnetten en elektriciteitsopslag plaats die dit op termijn overbodig maakt. • In bepaalde context biedt LPG/gas een belangrijk alternatief voor traditioneel koken op brandhout en houtskool (en daarmee samenhangende gezondheids- en klimaatschade). • Dit is in lijn met NL beleid

Voorbeelden EKV-portefeuille • -	financieringsinstrumentarium, o.a. Invest International. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Afgassenketels voor bestaande gasturbines/gascentrales (ter verbetering energie efficiëntie. • (hybride) dieselgeneratoren voor lage inkomenslanden. • Voorzieningen voor koken/ verwarmen met LPG.
Scheepsbouw (en andere moveable assets) Geen steun voor vaartuigen of voertuigen technisch ontworpen en/of met enkel als doel : • Aanleg en uitbreiding van fossiele infrastructuur voor de exploratie, winning, verwerking van fossiele brandstoffen • Transport van fossiele brandstoffen via spoor, weg- en water	Uitzondering mogelijk voor specifieke vaar- en voertuigen ten behoeve van ondersteunende diensten voor bestaande fossiele infrastructuur. In lijn met ADSB-groenlabel uitzondering mogelijk voor transport van fossiele brandstoffen middels nieuwe voertuigen (weg of spoor) of nieuwe vaartuigen die gebruik maken van koolstofarme brandstoffen, elektrische of waterstoftechnologieën. Deze uitzondering geldt ook indien aanpassing of vervanging van bestaande voertuigen, spoor- of scheepsvloot leidt tot een vermindering van de broeikasgasemissies van ten minste 20%.
Onderbouwing • Bestaande capaciteit voor de winning en verwerking is voldoende om te voorzien in de vraag. • Aanleg van nieuwe fossiele infrastructuur voor de exploratie, winning en verwerking van olie & gas wordt niet meer noodzakelijk geacht. • Schepen die technisch zijn ontworpen enkel voor de aanleg van fossiele infrastructuur worden derhalve ook niet meer noodzakelijk geacht. • Schepen die technisch zijn ontworpen enkel voor het transport van brandstoffen worden niet meer noodzakelijk geacht. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Pipe laying vessel. • Chemicaliëntanker voor offshore olieplatform. • Binnenvaartschip voor vervoer brandstoffen. • Baggerschip met als enkel doel aanleg van single-purpose fossiele infrastructuur.	**Onderbouwing** • Ondersteunende diensten (zoals transport van personeel, beveiliging van olieplatform) dragen niet bij aan de verlenging van de economische levensduur. Deze schepen opereren vanwege veiligheid, surveillance en voorkomen van calamiteiten op offshore locaties. • Bovendien worden schepen ook ingezet voor andere doeleinden dan enkel de fossiele infrastructuur, zoals de havenoperaties, offshore wind en surveillance. • Investeringen in bestaande fossiele infrastructuur blijven nodig. Bestaande infrastructuur dient veilig en goed onderhouden te blijven tot aan herbestemming of ontmanteling • Er is milieuwinst te behalen bij verbeterde milieuprestatie van bestaande infrastructuur (bijv. groene service-schepen). • De scheepsbouw maakt een transitie naar net-zero door volgens een eigen transitie-pad. Nederlandse scheepsbouwers lopen hierbij internationaal voorop. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Fast Crew Supply Vessel met als eerste inzet diensten voor bestaande infrastructuur. • Platform Supply Vessels met als eerste inzet diensten voor bestaande infrastructuur. • Patrol and surveillance vessels. • Oil Spill Recovery Vessels. • Werkboten (sleepboten) en baggerschepen die voor meerdere doeleinde ingezet kunnen worden (o.a. multipurpose havens en bestaande single purpose havens). • Randvoorwaardelijke werkzaamheden voor de beveiliging en veiligheid van bestaande offshore operaties (sleepboten en werkboten voor sleep- en salvagediensten, oil spill recovery, surveillance (evenals Search and Rescue), • Personeelstransportvaartuigen (CTVs) • Groene LNG barges,
Maritieme gerelateerde infrastructuur Geen steun voor aanleg of uitbreiding van single purpose havens (incl. toegangskanalen) t.b.v. de fossiele energie sector en voor uitbreiding multi purpose havens (incl. toegangskanalen) waarbij de uitbreiding alleen is bestemd voor de verwerking en/of op-of overslag ten behoeve van de	Uitzondering mogelijk voor onderhoud aan bestaande single purpose havens (t.b.v. fossiele energie sector). Ook de aanleg en onderhoud van mulitpurpose havens blijft mogelijk.

fossiele energie sector.	
Onderbouwing • Bestaande capaciteit voor de winning en verwerking is voldoende om te voorzien in de vraag. • Aanleg van nieuwe fossiele infrastructuur (zoals havens) voor verwerking van olie & gas wordt niet meer noodzakelijk geacht. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Aanleg van een haven ten behoeve van verwerking van olie en gas. • Aanleg toegangskanaal voor een haven ten behoeve van verwerking van olie en gas.	**Onderbouwing** • Bestaande haveninfrastructuur dient veilig en goed onderhouden te worden. Dat geldt ook voor andere diensten en functies in havens waaronder op- en overslag van goederen en levensmiddelen, kustbeveiliging etc., Investeringen in multipurpose havens blijven nodig. **Voorbeelden EKV-portefeuille** • Onderhoudsbaggerwerk van havens en toegangskanalen. • Aanleg van multipurpose havens en toegangskanalen.

Overige uitzonderingen
Europese leveringszekerheid Uitzonderingen op korte termijn mogelijk in lijn met REPowerEU t.b.v. Europese leveringszekerheid van olie en gas, zoals LNG terminals en pijpleidingen. In 2023 opnieuw te beoordelen
Onderbouwing • Verminderen van ongewenste Europese afhankelijkheden van (met name Russisch) olie en gas door diversificatie i.c.m. versnelling van de energietransitie. • LNG terminals en infrastructuur die worden gebouwd voor bestaande LNG bronnen moeten zo veel mogelijk hydrogen ready zijn. Voorbeeld • Een uitzondering voor schepen die kritisch onderdeel zijn van de waardeketen en leveringszekerheid. Denk aan LNG-tankers voor de Europese import van gas uit regio's als UAE of Afrika.

Duiding internationale speelveld tbv COP26-verklaring

Aanleiding
In de procesbrief over de uitwerking van de COP26 verklaring die op 7 juli jl. naar de Tweede Kamer is verstuurd, is aangegeven dat het de verwachting is dat in het najaar meer duidelijkheid bestaat over hoe andere landen hun beleid invullen. Ook is aangegeven dat het kabinet zijn inspanningen voortzet voor een gelijkwaardig speelveld, en daarbij in het bijzonder oog heeft voor België, Frankrijk en Duitsland. Hieronder vindt u voor het BWO van 21 oktober een update over het internationaal speelveld.

Kernpunt
Sinds de vorige kamerbrief is er veel contact geweest met andere landen over de interpretatie van de COP-26 verklaring. Het beeld dat ontstaat is dat er sprake is van enige convergentie bij landen die beleid vastgesteld hebben. Het Nederlands voorstel past daarin, al zijn er ook verschillen in zowel de benadering als bepaalde definities. Daarnaast is het nog onzeker hoe landen als Duitsland en Italië de verklaring zullen invullen.

Toelichting

- Via bilaterale gesprekken, de stuurgroep bijeenkomsten van de E3F-coalitie en de workshops van de COP26 coalitie is er op regelmatige basis **contact met andere landen** over de uitwerking van de verklaring. Ook is via de ambassades een specifieke uitvraag gedaan en is er met België ook meerdere malen op politiek niveau gesproken over de COP26 verklaring (zowel stasFB als MinBHOS). Beide landen hechten aan afstemming, met elkaar en met andere ondertekenaars, met het oog op een gelijkwaardig speelveld.
- Voor een gelijkwaardig speelveld zijn zowel de **reikwijdte** (definitie van de fossiele energie sector) van de COP26 verklaring als de geformuleerde **uitzonderingen** relevant. Daarnaast is het van belang of landen kiezen voor een **transitieperiode** en hoe discussies over **leveringszekerheid** in de uitwerking tot uiting komen. Deze zijn opgenomen in bijgevoegde tabel.
- Op basis van gesprekken en publicaties van beleid zien we dat er convergentie ontstaat tussen ondertekenaars van de COP26 verklaring over de **reikwijdte**: de meeste landen volgen de definitie van fossiele energiesector zoals ook opgenomen in de ECOFIN Raadsconclusies van maart jl. Dit houdt in dat gekeken wordt naar exploratie, productie, vervoer, opslag, raffinage en distributie van steenkool, ruwe olie, aardgas en elektriciteitsopwekking zonder emissiereductie. Dit is ook de reikwijdte die Nederland hanteert.
- Mogelijk ontstaat er meer variatie in **uitzonderingen**, maar de eerste indicaties zijn dat verschillen hier enigszins beperkt worden, omdat landen zich bij de uitwerking baseren op dezelfde klimaatwetenschappelijke basis (IPCC en in het bijzonder het net-zero rapport van het Internationaal Energie Agentschap, IEA). Overeenkomsten zien we bijv. bij uitzonderingen voor maatregelen die milieu, sociaal of veiligheid van *bestaande* infrastructuur verbeteren, CCS, retrofitting en decomissioning. Verschillen zitten bijvoorbeeld in de specifieke voorwaarden voor uitzonderingen voor fossiele energiecentrales. Nederland maakt een uitzondering voor ontwikkelingslanden met energiearmoede is ons voorstel in lijn met het reeds vastgestelde beleid voor MDB's en Invest International. Verder blijft de ekv tot 2030 toegankelijk voor gascentrales ter vervanging van kolencentrales indien dit tot serieuze emissiereductie leidt in lijn met Europese normen voor duurzaamheid.
- Sinds het verzenden van de vorige kamerbrief in juli hebben België, Finland en Frankrijk hun uitwerking van de COP26 verklaring gepubliceerd:
    - **België** is in het kader van gelijkwaardig speelveld zeer relevant voor de Nederland (met name met het oog op de baggeraars). Credendo, de Belgische export kredietverzekeraar, heeft richtlijnen gepubliceerd die politiek nog aangepast kunnen worden. Er zijn veel overeenkomsten (bijv. ten aanzien van havens, waarbij investeringen in mulitpurpose infrastructuur mogelijk blijven), maar ook een aantal mogelijke verschillen. Zo maakt België tot 2025 een uitzondering voor gascentrales (voor NL minder relevant want tot op heden geen onderdeel van de ekv-portfolio). Verder hanteert België een specifieke definitie van nieuwe velden uit

het IEA rapport waarbij velden die reeds goedgekeurd of in ontwikkeling zijn nog verder geëxploiteerd kunnen worden. Hoe dit in de praktijk uitwerkt hangt af van hoe dit uitgevoerd wordt. Overigens verzekert België vrijwel geen projecten in de upstream.
    - Daarnaast geeft België de exporteur expliciet de mogelijkheid zelf aan te tonen dat een project binnen 1,5 graden scenario past. Ook Zweden hanteert al enige tijd een dergelijke case-by-case benadering. Nederland heeft een uitgebreid kader opgesteld, maar er kunnen altijd niet voorziene situaties voorkomen waarin gekeken zal worden of het past binnen het 1,5 graden scenario.
    - **Frankrijk** volgt de reikwijdte van de ECOFIN conclusies, met als enige uitzondering maatregelen ten behoeve van milieu, veiligheid, of gezondheid of decommissioning/retrofitting van bestaande fossiele infrastructuur. Ten aanzien van energiecentrales behoudt Frankrijk haar reeds bestaande beleid waarmee investeringen in fossiele energiecentrales in principe mogelijk blijven. Sinds dit beleid zijn er tot op heden geen fossiele energiecentrales gefinancierd.
    - **Finland** heeft recent een uitsluitingslijst gepubliceerd als uitwerking van de COP-26 verklaring. Opvallend in de Finse uitwerking is zij schepen buiten de definitie van energiesector plaatsen (Finland maakt voornamelijk cruiseschepen en bulkcarriers). In het Nederlandse voorstel blijft de financiering van multipurpose schepen en boten die ingezet worden voor ondersteunende diensten bij bestaande fossiele infrastructuur ook mogelijk. Wat we uitsluiten zijn schepen die als enkel doel hebben aanleg en uitbreiding van fossiele infrastructuur (zoals pijpenleggers) en vervoer van fossiele brandstoffen (tenzij ze als groen gekwalificeerd worden).
- Voor **leveringszekerheid** heeft Nederland een tijdelijke en beperkte uitzondering opgenomen in lijn met RepowerEU (o.a. tbv diversificatie gas). Geen van de landen die al beleid hebben vastgesteld kennen een dergelijke uitzondering. Verschillende landen geven daarbij aan dat de ekv geen instrument is voor leveringszekerheid. We verwachten wel dat voor enkele landen die nog beleid moeten publiceren leveringszekerheid een belangrijk thema is.
- In verband met een zorgvuldige uitwerking wordt een **overgangstermijn** van 1 jaar voorgesteld, waarin aanvragen nog tot polis kunnen leiden (uiterlijk 31 december 2023). Van de landen die al beleid gepubliceerd hebben is alleen van België bekend dat zij een overgangsperiode hanteren. Deze wijkt iets af van ons voorstel, namelijk voor eind 2022 moet de aanvraag een dekkingstoezegging zijn, die tot uiterlijk half 2024 nog polis kan worden. Het is onbekend of landen die nog moeten publiceren een overgangstermijn zullen voorstellen.
- **Verschillende COP26 ondertekenaars moeten nog beleid publiceren**. Naast Nederland zijn dat: Duitsland, Italië, Spanje en Canada. De VS heeft MDB-guidelines vastgesteld, maar het is onduidelijk hoe zij dit op USEXIM zullen toepassen. Spanje heeft investeringen in olievelden reeds eerder uitgesloten, maar werkt aan verdere aanscherping van hun beleid op basis van de COP-26 verklaring. Verschillende landen streven er nog naar vóór de E3F-conferentie of vóór COP27 een aankondiging te doen, al dan niet op hoofdlijnen. Voor Duitsland – voorzitter van de E3F-summit op 3 november - geldt dat de discussie over leveringszekerheid momenteel het politiek debat domineert.
- Tijdens COP27 zullen mogelijk **verschillende nieuwe landen** zich aansluiten bij de COP-26 coalitie, die ongedoopt zal worden tot de Clean Energy Transition Partnership (CETP). Deelname van Japan of Korea is op korte termijn helaas niet realistisch. Wel zal via de OESO met gelijkgezinde landen het beëindigen van steun aan de fossiele energiesector geagendeerd blijven worden.

	NL	VK[1]	ZW	DK[2]	BEL[3]	FR[4]	FIN[5]
Reikwijdte uitsluiting	Exploratie, winning, verwerking en transport van steenkolen, olie & gas, alsmede fossiel gerelateerde elektriciteitsopwekking.	Extractie, productie, transport, raffinage en marketing van ruwe aardolie, aardgas, kolen en energiecentrales o.b.v. fossiele brandstoffen.	Extractie, productie, raffinage van ruwe aardolie, aardgas, kolen en energiecentrales o.b.v. fossiele brandstoffen.	Elektriciteitsproductie winnen, exploratie, extractie, verwerking, handel in olie, gas en kolen; opslag, infrastructuur transport/logistiek hoofdzakelijk bedoeld voor fossiel	Exploratie, productie, vervoer, opslag, raffinage en distributie van steenkool, ruwe olie, aardgas en elektriciteitsopwekking zonder emissiereductie.	Exploratie, productie, vervoer, opslag, raffinage en distributie van steenkool, ruwe olie, aardgas en elektriciteitsopwekking zonder emissiereductie.	Finland heeft een uitsluitingslijst gepubliceerd waarin is opgenomen: • Kolen keten; • Exploratie en winning van nieuwe olie/gas velden of significante uitbreiding van oude velden of voor bestaande infrastructuur voor deze velden (e.g. olie pijpleidingen) Buiten de reikwijdte: sectoren buiten de energie

[1] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975753/Guidance_-_Aligning_UK_international_support_for_the_clean_energy_transition_-_March_2021_.pdf
[2] https://en.kefm.dk/Media/637716232063573584/Fact%20sheet.pdf
[3] https://credendo.com/sites/default/files/media/files/2022-07/Publieke%20mededeling%20aangaande%20het%20aan%20de%20COP26-verklaring%20aangepaste%20Credendo-beleid%20FIN.pdf
[4] https://www.budget.gouv.fr/documentation/file-download/18963 article 39 p.119
[5] Financing operations | Finnvera

							productie (e.g. schepen)
Uitzonderingen Upstream (Exploratie, winning, transport)	• Bestaande fossiele infrastructuur mits het milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid, verbetert en economische levensduur niet verlengd. • Retrofitting • Specifieke vaar- en voertuigen ten behoeve van ondersteunende diensten voor bestaande fossiele infrastructuur	• Maatregelen die leiden tot verbetering van energie efficiëntie, uitstootvermindering, gezondheid, veiligheid, sociaal en milieu verbeteringen. • Ontmanteling	• Geen nieuwe en bestaande projecten, tenzij gedocumenteerde en realistische transitieplannen in lijn met 1,5 doelstelling		• Infrastructuur voor bestaande olie/gasvelden of reeds voor 2021 goedgekeurd of in ontwikkeling • Onderhoud of diensten die veilige en gezonde werking energie/uitstotefficiëntie, milieu of sociaal verzekeren (geen beperking levensduur?). • Veilige stopzetting of ontmanteling	• Maatregelen ter verbetering van milieu, veiligheid, of gezondheid bij bestaande infrastructuur, mits de economische levensduur of productiecapaciteit niet verlengd wordt. • Ontmanteling en retrofitting	
Uitzonderingen Midstream (Verwerking, opslag transport)	• Bestaande fossiele infrastructuur mits het milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid, verbetert en	Maatregelen die leiden tot verbetering van energie efficiëntie, uitstootvermindering, gezondheid, veiligheid, sociaal en	Geen nieuwe en bestaande projecten, tenzij gedocumenteerde en realistische transitieplannen in lijn met 1,5	Export gerelateerde projecten waar gas een rol speelt in de transitie, onder voorwaarde dat het projectdoel	het project is verenigbaar met 1,5 °C opwarming en netzero 2050 • het faciliteert (of belemmerd niet) transitie	Maatregelen ter verbetering van milieu, veiligheid, of gezondheid bij bestaande infrastructuur, mits de economische	

	economische levensduur niet verlengt. • Specifieke vaar- en voertuigen ten behoeve van ondersteunende diensten voor bestaande fossiele infrastructuur. • Multipurpose schepen • Groene schepen die fossiele brandstoffen vervoeren • aanleg en onderhoud van multipurpose havens • onderhoud bestaande single purpose havens	milieu verbeteringen. • Ontmanteling	doelstelling • Transacties die milieu of veiligheid verbeteren (bv luchtfilters, brandveiligheid) zonder expansie van de operatie.	klimaat-neutraliteit in 2050 is (tot 2025). • Ondersteunende infrastructuur (transport, infrastructuur, transmission, opslag, distributie) voor gascentrales in landen met energieuitdaging voor eigen gebruik. (tot 2025) Geen steun voor LNG terminals tbv export. • Energie- en klimaatprestatie verbeteringen aan bestaande productiefaciliteiten, zolang levensduur niet wordt verlengd of capaciteit vergroot. • Herbestemmi	naar hernieuwbare energie voor het betrokken land • risico op stranded assets gemitigeerd • voldoet aan internationale ESG standaarden • Multifunctionele infrastructuur zoals havens • Onderhoud of diensten die veilige en gezonde werking energie/uitstotefficiëntie, milieu of sociaal verzekeren (geen beperking levensduur).	levensduur of productiecapaciteit niet verlengd wordt. • Ontmanteling en retrofitting	

				ng van olie en gas infrastructuur			
Electriciteitsproductie	• Bestaande energiecentrales mits het milieuprestatie en/of veiligheid en/of gezondheid verbetert en economische levensduur niet verlengt. • Elektriciteitsproductie, back-up vermogen en kook-energie in de lage inkomenslanden onder voorwaarden[6] • tot 2030 toegankelijk voor gascentrales ter vervanging van kolencentrales indien dit	Gascentrales en direct gerelateerde infrastructuur onder voorwaarden (geloofwaardige NDC en transitie naar netzero 2050). • Stand-alone generatoren en LNG kookenergie en verwarming in Least Developed Countries. • Carbon Capture and Storage (CCS)	• Tot 31 Dec 2023; projecten in landen met grote ontwikkelbehoefte of wederopbouw na oorlog, • Projecten die onderdeel zijn van transitieplan van een land in lijn met 1,5 graden doelstelling. • Transacties die milieu of veiligheid verbeteren (bv luchtfilters, brandveiligheid) • Carbon Capture and Storage (CCS) of een technologie met	Gas power projecten in arme landen met energie-uitdaging, (tot 2025) • Koken en verwarmen met fossiele energie in de armste landen wanneer er geen alternatieven zijn (tot 2025). • Ontmanteling • Carbon Capture and Storage (CCS)	• Gascentrales (tot 2025) • standalone olie-gasgenerator en in humanitaire context • CCUS	• Fossiele elektriciteitscentrales worden alleen ondersteund als het de carbon intensiviteit van de energymix van het ontvangende land verbeterd	Uitzonderingen voor fossiele centrales onder bepaalde voorwaarden (zoals reserve/evenwicht brengen van energiecentrales, op afgelegen locaties of als er geen alternatieven voor handen zijn) In lijn met de COP26-verklaring moeten alle uitzonderingen in lijn zijn met de 1,5 graden doelstelling.

[6] er sprake is van een significante bijdrage aan het oplossen van acuut energietekort of gebrek aan energietoegang in lage inkomenslanden met extreme energiearmoede.
er sprake is van een significante bijdrage aan een energietransitie-pad richting klimaatneutraal.
er is geen haalbaar duurzaam alternatief en het betreffende land investeert in hernieuwbare energie

	tot serieuze emissiereductie leidt in lijn met Europese normen voor duurzaamheid. • Carbon Capture and Storage (CCS), Utilisation (CCU)		soortgelijke effecten.				
leveringszekerheid	Repower: prioritaire Europese projecten t.b.v. Europese leveringszekerheid van olie en gas, zoals LNG terminals en pijpleidingen.	Tijdelijke uitzondering mogelijk voor Ukraine en oost Europa op grond van nationale veiligheid	Geen uitzonderingen voor leveringszekerheid	Geen uitzonderingen voor leveringszekerheid	Geen uitzondering voor leveringszekerheid, België geeft aan beleid mogelijk aan te passen als andere landen uitzondering maken.	Geen uitzondering leveringszekerheid	
Transitieperiode	Tot eind 2022 mogelijkheid aanvraag in te dienen; tot eind 2023 mogelijkheid in polis om te zetten.	Geen transitieperiode	Zweden heeft al eerder beleid vastgesteld met overgangstermijn; eind 2022 is bovenstaand beleid volledig effectief zonder verdere transitieperiode.	Geen transitieperiode	Tot eind 2022 mogelijk een dekkingstoezegging af te geven; een dt uitgegeven na 1 juli 2022 kan na 1 januari 2023 nog maximaal 2 keer verlengd worden voor telkens 6 mnd.	Geen transitieperiode	